

BBABAC- Bacheloroppgave

Vold i nære relasjoner

- En litteraturgjennomgang

Universitetet
i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Bachelor i barnevern

Stavanger/mars 2023

Kandidatnummer: 6071

Antall ord: 9 919

Innhold

1.0 INNLEDNING	4
1.1 Bakgrunn for valg av tema.....	4
1.2 Formål med oppgaven.....	5
1.3 Presentasjon av problemstilling	5
1.4 Begrepsavklaring	6
1.4.1 Fysisk vold.....	6
1.4.2 Vold i nære relasjoner.....	6
2.0 TEORETISK FORSTÅELSESRAMME	7
2.1 Konsekvensen av fysisk vold i barndommen.....	7
2.2 John Bowlbys tilknytningsteori.....	8
2.2.1 Tilknytningsmønstre	9
2.3 Resiliens og beskyttelsesfaktorer	9
2.4 Høysensitive barn og risikofaktorer	10
2.5 Atferdsproblemer	11
3.0 METODE	12
3.1 Valg av metode.....	12
3.2 Datainnsamling.....	13
3.2.1 Inklusjons- og eksklusjonskriterier.....	13
3.2.2 Søkeprosessen	14
3.3 Analyse	15
3.3.1 Tabell 1: Oversiktstabell	15
3.4 Studiens troverdighet (validitet)	17
4.0 FUNN	18
4.1 Presentasjon av artikler.....	18
4.1.1 Artikkel 1.....	18
4.1.2 Artikkel 2.....	18

4.1.3 Artikkel 3.....	19
5.0 DRØFTING	20
5.1 Negative konsekvenser av fysisk vold i nære relasjoner	20
5.1.1 Barns utvikling	20
5.1.2 Manglende tilknytning	21
5.1.3 Utvikling av atferdsproblemer	21
5.2 Omsorgsperson som beskyttelsesfaktor	22
5.3 Barns håndtering og reaksjoner på volden	24
5.4 Konsekvenser av mangel på sosialt samspill	25
5.5 Alder og type mishandling.....	27
6.0 AVSLUTNING	29
LITTERATURLISTE	30

1.0 INNLEDNING

Alle barn som lever i Norge har rett til å vokse opp under gode oppvekstvilkår, der barnet får trygghet og har muligheten til å utvikle seg (Mevik et al., 2016, s. 13). Dette gjenspeiler seg i lov 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern (bvl). Bvl § 1-1 første ledd, fastsetter at alle barn som lever under skadelige forhold har rett til nødvendig hjelp, beskyttelse og omsorg til rett tid. I henhold til bvl § 1-3 første ledd skal barnets beste alltid være et grunnleggende hensyn i alle beslutninger som omhandler barnet. Helte og Steinsvåg (2011) beskriver hvordan vold i nære relasjoner forstyrrer den grunnleggende tryggheten barnet trenger for videre god utvikling. Videre påpeker de at vold er en kontinuerlig trussel mot barnet, selv også i perioder med opphold fra volden. Dette er fordi barnet fortsatt lever i en uforutsigbar hverdag omringet av frykt og redsel (24-25).

Moen et al., (2018) viser til en rapport fra Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. NKVTS beskriver det økende fokuset i samfunnet på å forebygge og redusere omfanget av vold i nære relasjoner. Det er også satt søkelys på hvilke negative konsekvenser vold i nære relasjoner kan gi. Dette bidrar til økt faglig innsikt, og mer oppmerksomhet om temaet på den politiske agendaen (s. 19). Mossige og Stefansen (2016, sitert i Moen et al., 2018) påpeker i rapporten at selv om det er vanskelig å fastslå omfanget av vold i nære relasjoner, er det en vesentlig utfordring i Norge. En undersøkelse gjennomført av Velferdsforskningsinstituttet NOVA, viser at 21% av ungdommer i aldergruppen 18-19 år har opplevd fysisk vold fra minst én av foreldrene i løpet av barndommen (s. 39-40).

I kapittel 1 forklarer jeg bakgrunnen for valg av tema og formålet med oppgaven. I kapittel 2 benytter jeg faglig kunnskap og relevante teorier for å best mulig besvare min problemstilling. I kapittel 3 vil jeg redegjøre for hvilken metode jeg har valgt samt hvordan jeg kom frem til denne metoden. I kapittel 4 vil jeg presentere sammendrag av mine tre utvalgte artikler, videre i kapittel 5 vil jeg drøfte problemstillingen min i lys av artiklene og den teoretiske forståelsesrammen. Til slutt kommer avslutning og konklusjon i kapittel 6.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Min interesse for temaet begynte allerede i 1. semester da vi fikk besøk av barn/ungdommer fra Forandringsfabrikken. Forandringsfabrikken, også kalt «FF», er en norsk erfaringsbasert stiftelse. Hovedmålet til stiftelsen er å forbedre hjelpesystemene til barn som har hatt en

vanskelig start på livet. Barna/ungdommene fortalte om sine historier, og hvordan en risikofylt oppvekst hadde preget dem (Forandringsfabrikken, u.å.). Flere av barna fortalte at de strevde med å håndtere følelsene sine, og lett kunne ty til aggresjon dersom de følte seg misforstått. Vold er et interessant tema som jeg ønsker mer kunnskap om. Jeg synes også det er viktig at alle yrkesgrupper som arbeider med voldsutsatte barn, vet hvilke skadeomfang barn kan bli utsatt for og konsekvensene dette kan medføre.

1.2 Formål med oppgaven

Formålet med oppgaven er å få mer kunnskap om og innsikt i hvor alvorlig det kan være for barn å vokse opp med fysisk vold i hjemmet, og hvilke belastninger barn står i risiko for å utvikle. Alle yrkesgrupper som arbeider med voldsutsatte barn, har behov for rikelig kunnskap om temaet slik de kan forebygge og lettere oppdage barn som lever under slike vilkår. Mevik et al., (2016) påpeker at ved å innhente tilstrekkelig kunnskap om temaet, er vi trolig bedre rustet til å se barnet bak atferden og fange opp signaler om mulig vold i hjemmet slik barnet kan få hjelp forttest mulig (s. 13-14).

1.3 Presentasjon av problemstilling

Jeg ønsker, som nevnt ovenfor, å øke kunnskapen min om temaet vold, og undersøke hvilke konsekvenser volden utgjør. Vold er et svært bredt begrep, med flere underkategorier. Jeg kommer til å ta utgangspunkt i den fysiske volden i denne oppgaven, da jeg betrakter denne formen for vold som svært utbredt i samfunnet vårt. Jeg har på bakgrunn av dette valgt problemstillingen:

- *Hvilke konsekvenser opplever barn som har blitt utsatt for fysisk vold i nære relasjoner?*

Lillevik (2019) skriver at dersom volden blir definert som fysisk, kan den fysiske vold også gi psykiske skader (s. 18). På bakgrunn av dette komme jeg også til å nevne andre voldsformer, da de overlapper hverandre, men hovedfokuset ligger på den fysiske volden. Jeg betrakter denne problemstilling som relevant for sosialarbeidere, da det er mange barn i Norge som blir utsatt for vold i nære relasjoner ifølge Moen et al., (2018, s. 39).

1.4 Begrepsavklaring

1.4.1 Fysisk vold

Lillevik (2019) viser til at fysisk vold innebærer at voldsutøveren bruker fysisk makt mot en annen person. Dytte, riste, slå, sparke og kaste gjenstander er eksempler på fysisk vold. Denne type vold kan enklere oppdages, da den voldsutsatte kan få synlige blåmerker, kutt, brukne armer og ben osv. Andre former for vold er psykisk vold, seksuell vold, materiell vold og latent vold (s. 18-19).

1.4.2 Vold i nære relasjoner

Vold i nære relasjoner kan bety vold mellom partnere, når barnet er vitne til volden, vold mot barnet, eller vold mot tidligere eller nåværende familiemedlemmer (Stiftelsen Tryggere, u.å). I henhold til lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (strl.) § 282 kan begrepet nære relasjoner defineres som relasjonen mellom barnet og den voksne som utfører den daglige omsorgen for barnet. Dette kan for eksempel være foreldre, besteforeldre eller andre omsorgspersoner barnet har rundt seg (Lillevik, 2019, s. 14).

2.0 TEORETISK FORSTÅELSESRAMME

I dette kapitlet vil jeg benytte faglig kunnskap og ta opp relevante teorier som best mulig belyser problemstillingen i oppgaven. Kunnskap og teori som benyttes som teoretisk rammeverk, skal jeg senere bruke i drøftingskapitlet for å forsterke eller motbevise påstandene som kommer frem.

2.1 Konsekvensen av fysisk vold i barndommen

Barn som opplever fysisk vold i nære relasjoner har stor risiko for å få alvorlige helsekonsekvenser, og i verst tenkelig tilfelle kan barnet dø av skadene volden har påført (Mevik et al., 2016, s. 14). Forskning viser at voldsutsatte barn kan oppleve negative og alvorlige konsekvenser. Det kan påvirke barnets emosjonelle, kognitive og atferdsmessige utvikling, også senere i voksenlivet (Moen et al., 2018, s 38-41). Lillevik (2019) fremhever at barn som blir utsatt for fysisk vold i nære relasjoner har større risiko for å bli utsatt for andre former for vold og psykisk og fysisk omsorgssvikt (s. 21). Kvello (2015) påpeker at årsaken til dette er fordi voldsformene og omsorgssvikt overlapper hverandre (331).

Heltne og Steinsvåg (2011) beskriver hvordan risikoen for vold mot barnet øker dersom mor blir utsatt for vold. Barn vitner volden med alle sansene sine, de hører, ser og kjenner den anspente stemningen i hjemmet (s. 24-25). Øverlien (2012) påpeker det omdiskuterte spørsmålet om vold avler vold. Den generelle oppfatningen er at barn som vokser opp med vold i nære relasjoner, selv begynner med voldelig atferd i voksenlivet da barnet lærer atferden av sine foreldre. Videre skriver hun at denne teorien er det delte meninger om (s. 34-35). Øverlien skriver også at vold i familien kan bli sett på som tabulagt, konsekvensen av volden kan derfor være at barn opplever skam og skyldfølelse før, under eller etter en voldsepisode (2012, s. 146).

Cater (2010) påpeker at barn håndterer vold i nære relasjoner på ulike måter og bruker derfor forskjellige forsvarsmekanismer. Noen barn kan for eksempel bruke musikk som en forsvarsmekanisme, da de på denne måten ikke hører volden som pågår. For andre barn kan forsvarsmekanismen være å normalisere volden i hjemmet. Konsekvensen for håndtering av volden varierer fra barn til barn, og hvilken strategi de bruker (s. 192).

Forskning viser at det foreligger en risiko for poly-viktimisering, som vil si gjentakelse, hvis barnet har blitt utsatt for vold en gang tidligere i livet (Heltne & Steinsvåg, 2011, s. 27). Det har blitt fastslått en tydelig sammenheng mellom negative livserfaringer fra barndommen og atferdsproblemer i voksen alder, som rusmisbruk og vold, gjennom ACE-studien (The Adverse Childhood Experience Study) (Edwards et al., 2003, sitert i Øverlien, 2012, s. 34).

Øverlien (2012) viser at konsekvensene som følger med volden har betydning for hvordan barn fungerer på skolen. Enkelte barn som opplever vold i nære relasjoner har konsentrasjonsvansker, læringsvansker og kan streve med det sosiale samspillet med andre jevnaldrende og voksne (s. 218). Barn med atferdsproblemer står dermed i fare for å bli sosialt ekskludert siden store deler av barnets sosiale arena finnes på skolen (Frønes, 2010, s. 39).

2.2 John Bowlbys tilknytningsteori

Kvelling (2015) definerer begrepet tilknytning som «grad av trygghet og utrygghet mellom personer som inngår i følelsesmessige, nære relasjoner til hverandre» (s. 85). Videre skriver han at barn skaper sin egen tilknytning til mennesker ved å holde seg i nærheten og søker etter vedkommende. Dette er en medfødt evne (s. 84). John Bowlby er kjent for sin teori om tilknytning, som handler om at omsorgsgiverens følelsesmessige tilknytning har en stor betydning for barnets videre utvikling skriver Hart og Schwartz (2009, s. 63). Dahl og Sørensen påpeker at tilknytningsforstyrrelser er preget av sosial dysfunksjon, og unormal funksjon på tvers av kontekster. Tilknytningsforstyrrelser hos barn forekommer av skadelige omsorgsvilkår, og oppstår i løpet av barnets fem første leveår (2019, s. 74). Bowlby fremhever at tidlig emosjonell tilknytning hos barn er like viktig som behovet for å regulere kroppstemperaturen (sitert i Grøholt et al., 2019, s. 23). Grøholt et al., (2019) skriver at tilknytning bør ses som en del av normalutviklingen, en delfunksjon barnet har for å skape indre trygghet. Han fremhever at tilknytningsteorien inkluderer begrepet «indre arbeidsmodell» som barn utvikler gjennom tilknytning når de nærmer seg ett år gamle (s. 23). Hart og Schwartz (2009) viser at de indre arbeidsmodellene blir skapt gjennom samspillet barnet har med sine tilknytningsfigurer/omsorgspersoner og hvilken forståelse barnet har av verden (s. 72). Grøholt (2019) konkluderte med at prosessen for tilknytning er sentral for senere psykisk helse, og forstyrrelser i den kan bidra til at barnet utvikler psykiske lidelser. Dette kan skje både ved alvorlig omsorgssvikt og i tilfeller der omsorgspersonene svikter i andre former for tilknytningskompetanse (s. 23).

2.2.1 Tilknytningsmønstre

Tilknytningsmønstrene Bowlby sammensatte har han valgt å kalle for trygg og utrygg tilknytning, og utrygg ambivalent og utrygg unnvikende tilknytning (Hart & Schwartz, 2009, s. 79). «... senere forskning har gitt grunnlag for å identifisere et fjerde mønster, som betegnes som *desorganisert tilknytning*» (Hart & Schwartz, 2009, s. 81). Jeg kommer til å ta utgangspunkt i det fjerde mønsteret, ettersom det er mest relevant for oppgaven. Powell et al., (2015) argumenterer at dette mønsteret er ulikt fra de andre punktene med tanke på at det egentlig ikke har et mønster. De beskriver at barna utviser uforståelig atferd eller motstridende atferd, som for eksempel overdrevet sinne eller drastisk omsorg. Det som går igjen i dette mønsteret er at barna ser ut til å frykte sin omsorgsperson, men samtidig søker vedkommende (s. 96). Hart og Schwartz (2009) påpeker at denne kategorien kan forekomme hos barn der omsorgspersonene mishandler barnet fysisk og psykisk, skremmer barnet, lider av alvorlig psykiske lidelser eller at barnet selv har vært utsatt for misbruk eller fysisk mishandling. Videre skrive de at når foreldrene reagerer med aggressivitet når de misforstår signalene barnet sender, kan barnet blir skremt av oppførelsen foreldrene viser (s. 81). I henhold til Powell et al., (2015) befinner barnet seg i en svært vanskelig situasjon, da barnet er avhengig av omsorgspersonen, men samtidig er redd for vedkommende (s. 96). Grøholt (2019) påpeker at det fortsatt er en mulighet for at barnet oppnår en trygg tilknytning dersom foreldrene klarer å skjerme barnet for deres vansker. Dermed er foreldrene i stand til å opprettholde en nær kontakt med barnet. Barn som vokser opp med vanskeligstilte foreldre kan derfor utvikle en trygg tilknytning hvis de har beskyttelsesfaktorer, som for eksempel et positivt miljø eller et godt sosialt nettverk (s. 25).

2.3 Resiliens og beskyttelsesfaktorer

Kvello (2015) definerer begrepet resiliens om barn som utvikler seg godt, til tross for belastningene barnet har opplevd tidligere i livet. Resiliens handler om at barnet kommer seg raskt etter motgang og håndterer prøvelsene de blir utsatt for. Videre skriver at resiliente barn også har blitt kalt «uovervinnelige eller «løvetannbarn», da løvetann er kjent for å vokse gjennom asfalt og andre ugunstige levesteder. Han påpeker at disse begrepene har blitt kritisert, da de beskriver at barnet klarer å overkomme alle mulige belastninger og påkjenninger, noe som ikke alltid stemmer (s. 241-242). Resiliens er ikke «evigvarende», noe som betyr at et barn kan være resiliente bare i perioder av sitt liv. Det er også enkelte barn som er resiliente

overfor noen belastninger, eller kun visse former for stress skriver Kvello (2015, s. 243). Øverlien (2012) påpeker at hvilke beskyttelsesfaktorer barnet har rundt seg vil påvirke om barnet oppnår resiliens eller ikke. Beskyttelsesfaktorer som kan bidra til resiliens er barnets personlighet, temperament, selvtillit, robusthet og miljøskapte forhold. Videre skriver hun at venner og nærhet til familien også kan anses som viktige beskyttelsesfaktorer, men disse faktorene kan være begrenset for barn som opplever vold i nære relasjoner (s. 37). Kvello (2015) vektlegger at en av de viktigste beskyttelsesfaktorene er foreldrenes omsorgsevne. Er foreldrene trygge, responderer godt til barnet og gir rikelig med god/kjærlig omsorg, bidrar det til resiliens hos barnet. Årsaken til hvorfor god omsorg og støtte fra det sosiale nettverket blir regnet som beskyttelsesfaktorer er ifølge Kvello fordi barnet kan få et godt selvbilde og utvikle trygge tilknytninger til mennesker rundt seg. Når barnet utvikler et godt selvbilde, påvirker dette hvordan barnet i fremtiden mestrer utfordringer vedkommende står ovenfor på en positiv måte. Barn som har det godt med seg selv kan utvise sympati og empati for andre mennesker, noe som igjen kan bidra til at barnet lykkes i skolen både faglig og sosialt (s. 243).

2.4 Høysensitive barn og risikofaktorer

Alle barn og voksne reagerer ulikt på belastninger som hender i livet. Kvello (2015) beskriver at noen barn er mer mottakelige enn andre, og betegnes som «høysensitive». Begrepet høysensitiv handler om mennesker som blir lettere påvirket og formet av miljøet, også kalt orkidébarn. Kvello beskriver at det å være høysensitiv kan ses på som positivt hvis barna vokser opp i gode miljøer. Samtidig kan det ses på som en risiko hvis barnet vokser opp i dårlige miljøer, da barnet lettere blir påvirket av det negative miljøet han eller hun befinner seg i. Videre skriver han at barn som er høysensitive har økt sannsynlighet for å utvikle en utrygg tilknytning og psykiske lidelser hvis de vokser opp i risikofylte miljøer (241). Kvello (2015) påpeker at mennesker som er høysensitive kan sies å være «filterløse», noe som vil si at de tar innover seg alle påvirkninger både negative og positive. Det er mye som tyder på at høysensitivitet er arvelig, men det er derimot ikke alle barn som blir påvirket av foreldrene. Søsken kan for eksempel bli påvirket ulikt av gode oppvekstvilkår, eller skadelige omsorgssituasjoner (s. 241).

Ifølge Kvello (2015) kan eksempler på risikofaktorer være barnets atferd, barnet har flyttet mye i barndommen, omsorgspersoners psykiske lidelser og vansker eller/og vold i nære relasjoner (s. 250- 252). Kvello framhever at det er uvanlig at barnet kun lever med en risikofaktor, da de

sjeldent kommer «alene». Han påpeker at barn som har flere tydelige og alvorlige risikofaktorer i livet ofte har et dårlig utgangspunkt for videre utvikling, i motsetning til barn som har få risikofaktorer i livet. Videre er det flere som lever med en eller to risikofaktorer i livet som håndterer dette fint. Forskning innen temaet fastslår at det først er fare for negative konsekvenser for barnets utvikling når det er tre eller fire fremtredende og tydelige risikofaktorer. Barn som lever med fire eller flere risikofaktorer blir derfor betegnet som risikoutsatte barn (2015, s. 248).

2.5 Atferdsproblemer

Håkonsen (2014) fremhever at alle mennesker viser ulike reaksjonsmønstre på belastninger (s. 244). Dybsland (2019) viser hvordan mange barn strever gjennom atferden sin, som for eksempel seksualisert atferd, aggresjon og utagering eller tilbaketrekning (s. 34). Ifølge Frønes (2010) begynner atferdsproblemer allerede i barnehagealderen (s. 39). Forskning (Jaffe, Wolfe & Wilson, 1990) tilsier at barn som har blitt utsatt for vold oftere viser utfordring med atferd. Barn som lever med vold i hjemmet kan utvikle tillitsproblemer, da de forventer at skaden kommer og må derfor alltid være på vakt skriver Øverlien (2012, s. 91). Hun poengterer at barna oppleves som kontinuerlig aktiverte og engstelige ettersom de lever i frykt for en ny voldsepisode (s. 30). Kvello (2015) definerer denne formen som latent vold, som vil si at barn lever i frykt og er konstant stresset for at volden skal forekomme (s. 369). Når mennesker møter et barn med atferdsproblemer, kan de mistolke atferden og oppleve barnet som skremmende eller farlig. Barn med atferdsproblemer har som regel lav kognitiv og sosial kompetanse, og større emosjonelle utfordringer. Barna står i risiko for å utvikle internaliserings- eller eksternaliseringsatferd (Geffner, Igelmann & Zellner, 2003, sitert i Dybsland, 2019, s. 34). Dybsland (2019) fremhever at internaliseringsatferd vises ved at barnet opptrer nedstemt og trist mens eksternaliseringsatferd vises ved at barnet opptrer aggressivt og antisosialt (s. 34)

3.0 METODE

I dette kapittelet skal jeg redegjøre for hva en metode er, hvilken metode jeg har valgt og hvorfor jeg valgte denne metoden for å besvare min problemstilling. Videre kommer jeg til å beskrive hvilke vurderinger som ble tatt underveis i prosessen for å sikre validitet og reliabilitet. Mitt metodevalg bringer noen utfordringer som jeg også kommer til å skrive om. Til slutt dokumenterer jeg hvilke søkeord som har blitt brukt og hvilke artikler jeg endte opp med for å best mulig svare på min problemstilling.

3.1 Valg av metode

«Metode er den systematiske fremgangsmåten du benytter for å samle inn informasjon og kunnskap for å belyse en problemstilling» (Thidemann, 2020, s. 74). Dalland (2020) påpeker at hvilken metode som passer best til oppgaven, må vurderes ut ifra hvilken metode som kan belyse problemstillingen på best mulig måte (s. 53). I henhold til min problemstilling, «hvilke konsekvenser opplever barn som har blitt utsatt for fysisk vold i nære relasjoner» er det mulig å belyse problemstillingen min med litteraturstudie, kvantitativ og kvalitativ metode. Tidemann (2020) definerer en litteraturstudie som systematiserer av kunnskap fra skriftlige kilder (s. 77). «Å systematisere innebærer å samle inn litteratur, gå kritisk gjennom den og til slutt sammenfatte det hele» (Magnus & Bakketeig, 2000, sitert i Thidemann, 2020, s. 77).

Jeg har valgt å bruke litteraturstudie på grunnlag av at problemstillingen belyses som et praktisk spørsmål og at det finnes mye sekundærdata om vold både på internett og i fagbøker. Thidemann (2020) beskriver at sekundærdata er data som er funnet av andre, og blir gjort tilgjengelig i tidsskrift, databaser, bøker og lignende (s. 75).

Fordelen med litteraturstudiet er at det allerede finnes forskningsartikler og litteratur om temaet. Det finnes forskjellig litteratur som fremstiller ulike teorier, noe som bidrar til at jeg får større forståelse av kunnskapen. En annen fordel er at litteraturstudiet kan oppfattes mer oversiktlig, da det gir deg et teoretisk perspektiv. Ved bruk av litteraturstudiet har jeg heller ikke vært avhengig av deltakere jeg kan intervju. Jeg har hatt mulighet til å arbeide med oppgaven når det passer meg best, noe som gjorde oppgaveskrivingen forutsigbar og fleksibel. I henhold til retningslinjene er det ikke mulig å intervju barn, noe som hadde vært et hinder for oppgaven min dersom jeg hadde valgt kvalitativ eller kvantitativ metode. Ettersom oppgaven er

tidsbegrenset ville det vært krevende å finne voksne intervjuobjekter, da jeg ikke har kjennskap til noen fra før av.

Ulempen med litteraturstudiet er at man er avhengig av forskning og litteratur som passer til problemstilling. Jeg har funnet det krevende å finne passende artikler, da det ofte har vært en annen vinkling enn hva min problemstilling tilsier. Dette har vært tidskrevende arbeid, da jeg har brukt mye tid på å lese flere artikler som ikke er brukbare. Det gikk også en del tid i starten for å lære hvordan man søker etter artikler og hvilke søkeord som var best å bruke.

3.2 Datainnsamling

Databasene jeg har brukt for å finne vitenskapelige artikler er Oria, Idunn og SocINDEX. Jeg brukte også «snøballmetoden» da jeg leste igjennom gamle bacheloroppgaver for å se hvilke søkehistorie andre studenter hadde tatt i bruk, og referanselister (Dalland, 2020, s. 151). Oria var den databasen som jeg fant mest relevant, og som var lettest å bruke for min del. Denne databasen har jeg tidligere arbeidet med gjennom studiet, samt at den har blitt anbefalt av forelesere.

3.2.1 Inklusjons- og eksklusjonskriterier

Thidemann (2020) definerer inkluderings- og eksklusjonskriterier som gjør det mulig å avklare litteratursøket ditt og begrenser antallet litterære kilder. Det gjør søket mer hensiktsmessig basert på kunnskapen du ønsker. Inkluderingskriterier kan for eksempel være publikasjonstype, som fagfelleverderte artikler, kun kvalitativ forskning, kun kvantitativ forskning eller begge typer forskning. Eksklusjonskriterier kan være publikasjoner som ikke er eldre enn et gitt antall år, forskning som ikke kan overføres til norske forhold, år, kjønn, alder, osv. (s. 83-84).

Jeg har avgrenset søket mitt til fagfelleverderte artikler, da retningslinjene for bacheloroppgaven påpeker at vi kun skal bruke vitenskapelige tekster i oppgaven. Videre har jeg også avgrenset søket ved at jeg kun får opp artikler som ikke er eldre enn 2017, da hovedregelen tilsier at artiklene ikke skal være eldre enn fem år gamle. Dalland (2020) skriver at ved å sette slike begrensninger, avgrenser man søket slik det ikke kommer opp flere irrelevante tekster, samt at man finner oppdatert teori og nyere forskning (s. 149). Jeg har brukt forskjellige søketeknikker for å finne mine tre artikler. Ved å bruke «OG» eller «AND» mellom hvert søkeord vil Oria finne artikler eller kapitler i bøker som inneholder både

første og andre søkeord. Dalland (2020) illustrerer at når du rammer inn informasjonsbehovene dine på denne måten, får du en mer effektiv og systematisk søkestrategi, og det er mer sannsynlig at du får færre, men mer relevante treff. Ved å bruke ordet «ELLER» eller «OR» mellom hvert søkeord, får du enten opp pensum som inneholder ett av søkeordene, eller pensum som inneholder begge ordene (s. 150). Ved å bruke disse søkeordene vil du sannsynligvis få opp flere treff, da pensumet ikke må inneholde begge søkeordene.

3.2.2 Søkeprosessen

Beskrivelsen av søkeprosessen er nødvendig for at leseren skal kunne vurdere kvaliteten på søket (Dalland, 2020, s. 61). Gjennom denne prosessen gjør jeg funnene mine etterprøvbare. Dette vil si at leseren kan finne de samme artiklene jeg har brukt i min oppgave ved å bruke de samme søkeordene.

I mitt litteratursøk har jeg brukt søkeordene: «vold i nære relasjoner», «vold av foreldre», «omsorgssvikt», «vold», «barndom», «resiliens», «resiliens hos barn», «motstandsdyktige barn», «resilient», «children», «neglect» og «maltreated». Søkene ble gjennomført fra 05.01.2023 til 10.02.2023.

For å finne den første artikkelen brukt jeg databasen Oria og søkeordene «omsorgssvikt ELLER vold ELLER barndom» den 10.01.2023, og fikk opp 186 treff. Avgrenset søket til fagfelleverderte artikler og kun norsk språk, avgrenset også årstallet til 2017-2022. Fikk opp 186 treff og valgte artikkelen: «Da skjønnte jeg at nå smeller det snart» av Mona-Iren Hauge og Agnete Bersvendsen. Jeg valgte artikkelen på bakgrunn av dens grundige forklaring på hvordan barn opplevde og håndterte volden fra sine omsorgspersoner.

Den 11.01.2023 søkte jeg i databasen Oria, på søkeordene «barndom OG diagnose». Jeg valgte kategorien «Norske fagbibliotek», grunnet større utvalg av tekster. Fikk 23 treff, avgrenset årstallet fra 2017-2022 og fikk deretter opp 10 treff. Leste igjennom og fant artikkelen: «Diagnose: Barndomsforgiftning» av Anna Luise Kirkengen som jeg har valgt å bruke som min andre artikkel. Denne artikkelen er relevant i forhold til min problemstilling da den beskriver hvordan krenkelser og vold i barndommen kan gi langvarige belastninger.

Jeg ønsket at den siste artikkelen skulle handle om resiliens hos barn, da jeg synes det er viktig å få frem at noen barn klarer seg fint, til tross for volden i barndommen. Jeg søkte først på søkeordet «resiliens» på «Oria» der jeg fikk 1177 treff. Etter en del leting oppdaget jeg at det var få artikler på norsk om resiliens og vold. Valgte derfor å bruke engelske søkeord for å finne en god artikkel. Gjennomførte søk i Oria den 15.01.2023 på søkeordene «Resilient AND maltreated AND children», begrenset søket til fagfeltvurderte artikler og til å være fra tidsrommet 2017-2023. Fikk opp 22 treff, leste fort igjennom den første siden og fant artikkelen: «Fostering Resilient Development: Protective Factors Underlying Externalizing Trajectories of Maltreated Children» av Susan Yoon som jeg har valgt å bruke som den siste artikkelen.

3.3 Analyse

Thidemann (2020) skriver at begrepet analyse vil si at teksten skal tolkes og forstås av leseren. Leseren skal lese teksten i sin helhet, men også i mindre deler for å få med seg alle detaljene i teksten. Det er nødvendig å lese teksten flere ganger for å kunne lage en god analyse, da du må utvise en god forståelse av innholdet i teksten (s. 92). Thidemann (2020) påpeker at ved å lese teksten flere ganger vil man plukke opp små detaljer man kanskje ikke fikk med seg den første gangen, og på denne måten øker leseren innsikten og kunnskapen (s. 20). Silkoset et al., (2021) skriver at ved å gjennomføre en innholdsanalyse undersøkes det om man kan finne sammenhenger i tekstene eller ord som overlapper hverandre. Videre påpeker de at det kan være nyttig å lage en tabell over funnene i artiklene for å lettere kunne vise sammenhengene (s. 232-233). Jeg har derfor valgt å lage en oversiktstabell som vist nedenfor (tabell 1). Gjennom oversiktstabellen kan jeg få en bedre oversikt over mine valgte artikler, samt finne ulikheter og likheter i artiklene.

3.3.1 Tabell 1: Oversiktstabell

Navn og år	Tittel	Formål	Metode	Respondenter	Alder	Sentrale temaer
Bersvendsen & Hauge, 2018	«Da skjønte jeg at nå smeller det snart» Voksne som opplevde	Å forstå av nåværende voksne hvordan deres barndom ble preget av å bli	Kvalitativ metode: Intervjuet syv voksne mennesker som har	Syv voksne	18-60 år	Forhindringsarbeid, vold i nære relasjoner, håndtering av volden, å leve med vold, barns

	vold i barndommen ser tilbake	utsatt for vold av nære relasjoner. Videre hvordan de som barn håndterte volden og hvilke strategier som ble benyttet.	opplevd vold i nære relasjoner i løpet av barndommen			tilpassing, kroppens belastninger både fysisk og psykisk
Kirkengen, 2017	Diagnose: Barndomsfor giftning	Hvordan langvarige belastninger i barndommen, setter preg på kroppen og helsen.	Kvalitativ metode: Intervjuet tre voksne mennesker som har opplevd vold i nære relasjoner i løpet av barndommen.	Tre voksne	57 år, resten er uvisst	Krenkelseserfaring, dysregulering, kroppens belastninger både fysisk og psykisk
Susan Yoon, 2017	Fostering Resilient Development : Protective Factors Underlying Externalizing Trajectories of Maltreated Children	Undersøkte rollene til mishandling og beskyttende faktorer hos barn med atferdsforstyrrelser.	Kvantitativ metode: Brukte langtidsgående studie hvor de forsket på hvilke beskyttende faktorer som lå til grunn for atferdsforstyrrelser hos	449 mishandlede barn	4 til 5 år, studien varte omkring 8 år	Resiliens, beskyttelsesfaktorer, risikofaktorer, atferdsproblemer og mishandlede barn

			mishandlede barn.			
--	--	--	----------------------	--	--	--

3.4 Studiens troverdighet (validitet)

For å sikre at funnene jeg har presentert er troverdige, er reliabilitet og pålitelighet et kriterium. Reliabiliteten blir sikret gjennom grundig dokumentasjon av hvilke valg jeg har tatt i form av min forforståelse og under datainnsamlingen (Dalland, 2020, s. 58). Alle artiklene som er valgt er fagfelleurderte og skrevet de siste fem årene, noe jeg anser som en positiv faktor som bidrar til reliabilitet. Dalland (2020) nevner at validitetsbegrepet er vesentlig for å sikre troverdighet til oppgaven. Validitet handler om at metoden som er brukt for å svare på problemstillingen kan anses som relevant (s. 43). Han viser i denne sammenheng at man skal kunne representere det som har blitt gjort i oppgaven. For å sikre validitet er det derfor viktig å kontrollere hvert skritt som tas i oppgaven (s. 245). Det har jeg vist gjennom å ha dokumentert hvilke overveielser som har blitt tatt underveis. Ved å begrunne valgene som tas, viser jeg at oppgaven er bygget på gode forberedelser og planlegging, noe som bidrar til å sikre validitet.

4.0 FUNN

I det følgende kapitlet presenterer jeg et sammendrag av de tre vitenskapelige artiklene jeg har valgt for å belyse problemstillingen min.

4.1 Presentasjon av artikler

4.1.1 Artikkel 1

«Da skjønte jeg at nå smeller det snart» Voksne som opplevde vold i barndommen ser tilbake (Bersvendsen & Hauge, 2018)

I artikkelen blir det undersøkt hvordan syv voksne i alderen 18-60 år ser tilbake på volden de ble utsatt for som barn av sine omsorgspersoner. Det ble gjennomført kvalitative intervjuer som var åpne og utforskende for å få kunnskap om hvordan de som voksne opplevde volden i barndommen. Artikkelen setter søkelys på ulike strategier barna brukte for å håndtere volden og emosjonelle reaksjoner barna satt igjen med før, underveis og etter voldsepisoden. Flere av deltakerne beskriver at de forsøkte å fange opp signaler og stemningen hjemme, slik at de kunne prøve å forhindre en ny voldsepisode. Barna som levde under utrygge forhold, ble vare for stemninger, selv når det ikke forekom vold. Forfatteren forklarer hvordan volden blir en del av barnas og familiens hverdag.

4.1.2 Artikkel 2

«Diagnose: Barndomsforgiftning» (Kirkengen, 2017)

I artikkelen intervjues tre voksne mennesker som har opplevd vold i barndommen fra nære relasjoner. Forfatteren skriver om hvilke helsefølger og varige belastninger deltakerne lever med i voksen alder. Det ble gjennomført kvalitative intervjuer i form av dybdeintervjuer, men også skriftlig i form av brev. Forfatteren peker på at det er meningsløst å prate om «rene» psykiske traumer. Alle traumer og belastninger mennesker går igjennom, påvirker også kroppen fysisk. Forskningen tilsier at barn som blir utsatt for tidlige og langvarige belastninger og krenkelser kan ha en høy risiko for utvikling av sykdommer, også i voksen alder. Intervjuobjektene forteller hvordan vold i nære relasjoner har påvirket dem både fysisk og psykisk.

Samuel på 57 år sliter med en rekke utfordringer i voksen alder etter han ble utsatt for seksuelle overgrep i fem år fra sin mor og mormor. Lukas på 59 år forteller hvordan hans selvtillit og selvfølelse ble brutt ned gjennom hendelsene fra barndommen. Hans barndom var preget av alkoholiserede foreldre, materiell vold, skriking, seksuell vold og partnervold. Sykdomshistorien til Berit omhandler flere typer vold og omsorgssvikt som seksuell vold, fysisk vold og partnervold. I dag lever Berit med en lang rekke diagnoser etter belastningen hun ble utsatt for som barn.

4.1.3 Artikkel 3

«Fostering Resilient Development: Protective Factors Underlying Externalizing Trajectories of Maltreated Children» (Yoon, 2018)

Studien undersøkte mønstrene ved atferdsproblemer hos mishandlede barn gjennom kvantitative intervjuer. Studien ble utført på 449 barn i alderen fire til fem år gjennom en periode på omtrent åtte år. Gjennom forskning har det blitt dokumentert at barn som har opplevde mishandling har større risiko for å utvikle atferdsproblemer som for eksempel aggresjon, forstyrrende atferd og kriminell atferd. Det var derimot noen mishandlede barn som utviklet resiliens, som viste lavt eller normalt nivå eksternaliserende atferdsproblemer over tid. Dette forsterker påstanden om at det finnes barn som utvikler resiliens til tross for dårlig oppvekstvilkår. Artikkelen tar også for seg ulike beskyttelsesfaktorer som kan bidra til at barn oppnår resiliens, og ulike risikofaktorer som øker faren for barnets utvikling.

5.0 DRØFTING

Jeg vil i det følgende drøfte min problemstilling i lys av artiklene jeg har valgt og den teoretiske forståelsesrammen i kapittel 2.0. Problemstillingen i denne oppgaven er som følgende: Hvilke konsekvenser opplever barn som har blitt utsatt for fysisk vold i nære relasjoner? Det er mange forskjellige konsekvenser som kan forekomme hos barn som blir utsatt for fysisk vold da det er flere forhold som spiller inn. Grunnet oppgavens størrelse kommer jeg ikke til å skrive om alle mulige konsekvenser, men fordype meg i noen utvalgte.

5.1 Negative konsekvenser av fysisk vold i nære relasjoner

Som nevnt i kapittel 2.0 er det flere negative konsekvenser som barn kan oppleve etter å ha blitt utsatt for fysisk vold i nære relasjoner. Artikkel 1 påpeker at vold mot barn i nære relasjoner øker risikoen for å utvikle helseproblemer (Thorsen, Myhre, Wentzel-Larsen, Aakvaag & Hjemdal, 2015), som barnets vekst, utvikling, livskvalitet og helse (Edwards, Holden, Felitti & Anda, 2003, Thorsen & Hjemdal, 2014, sitert i Bersvendsen & Hauge, 2018, s. 98). Det er en gjensidig enighet i de 3 artiklene om at fysisk vold kan føre til helsemessige belastninger og skade. Kirkengen påpeker i artikkel 2 at alle belastninger et menneske går igjennom, også vil påvirke kroppen fysisk (2017, s. 17). Det foreligger derimot andre studier som påpeker at de ikke fant målbare reaksjoner eller symptomer når de studerte barn med vanskelig oppvekst (Martinez-Torteya, Bogat, Von Eye & Levendosky, 2009, sitert i Bersvendsen & Hauge, 2018, s. 98).

5.1.1 Barns utvikling

Dette blir bekreftet i artikkel 3 av Yoon (2018) som skriver at barns utvikling ikke blir bestemt utelukkende av tidligere erfaringer. Det er mange andre faktorer som har en innvirkning på hvordan barnet utvikler seg, som miljø, barnets egenskaper, alder og samspillet mellom barnet og omsorgspersonen (s. 443-444). I artikkel 1 av Bersvendsen og Hauge (2018) blir det beskrevet at ulike faktorer påvirker hvordan barn opplever volden. Faktorene som påvirker kan være hyppighet av volden, voldstype, alder på barnet, og hvilken hjelp og oppfølging barnet får i etterkant av hendelsen (s. 98). Videre skriver de at de yngste intervjuobjektene virket mindre påvirket og berørt av å fortelle om hendelsene fra barndommen (s. 101). Etter min tolkning kan det virke som barna har mer erfaring med å prate om volden og på denne måten har klart å bearbeide barndommen gradvis gjennom årene. I artikkel 2 påpekes det at vold i

barndommen kan ses på som tabulagt, da enkelte barn bærer på skam og skyldfølelse. Hvis barnet ikke får hjelp til å bearbeide vonde barndomserfaringer, kommer hendelsene ikke til å leges (van der Kolk, 2015, sitert i Kirkengen, 2017, s. 17). Når barn snakker om volden de har blitt utsatt for, og begynner å bearbeide det som har skjedd, mener jeg at det kan ses på som en beskyttelsesfaktor. Barnet kan oppleve trygghet og få hjelp fra andre voksne ved å snakke om volden. En annen beskyttelsesfaktor som blir nevnt i artikkel 2 er besteforeldre. Det at barnet har et fristed med gode, trygge og omsorgsfulle voksne er en god støtte og et pusterom for barnet. Lukas som er en av intervjuobjektene i artikkel 2 påpeker at uten besteforeldrene vet han ikke hvordan det hadde gått med han (Kirkengen, 2017, s. 20). Selv om beskyttelsesfaktorer kan bidra positivt til barnets utvikling, er jeg usikker på om beskyttelsesfaktorene er nok til å overvinne risikofaktorene barnet har i livet.

5.1.2 Manglende tilknytning

Som nevnt i kapittel 2.2 og 2.2.1 kan barn utvikle desorganisert tilknytning hvis omsorgspersonene for eksempel mishandler barnet. Når man først leser om denne formen for tilknytning, kan det være vanskelig å se for seg hvordan barnet kan oppnå en god og trygg utvikling senere i livet. Dette kan tenkes fordi små barn er avhengig av støtte og trygghet fra de voksne rundt seg. Dersom omsorgspersonene ofte tyr til vold når barnet gråter for å signalisere behovet for trygghet, kan barnet få utfordringer med å regulere følelsene sine. Det er derfor mulig å tenke at barn som har desorganisert tilknytning eller andre tilknytningsforstyrrelser kan utvikle atferdsproblemer. Dette skriver også Yoon (2018) i artikkel 3 der det står at barn som har opplevd mishandling i barndommen har økt risiko for å utvikle atferdsforstyrrelser (s. 443).

5.1.3 Utvikling av atferdsproblemer

Grunnen til at barn kan utrykke følelser, i form av aggresjon, tror jeg er fordi barnet føler seg utrygg og engstelig. Aggresjon kan også forekomme når barnet ikke føler seg forstått, sett eller hørt (Dybsland, 2019, s. 35). Yoon (2018) skriver i artikkel 3 at barn med desorganisert tilknytning kan kjenne på dette når omsorgspersonene viser fiendtlig, inkonsekvent og hard disiplin. Selv om forskning tilsier at mishandlede barn har større risiko for å utvikle atferdsproblemer, betyr ikke dette at alle barn som viser bekymringsvekkende atferd har opplevd vold hjemme (s. 449). Det er likevel viktig å være oppmerksom på at barns atferd kan tolkes som et tegn på mishandling i hjemmet (Dybsland, 2019, s. 34).

I artikkel 3 påpekes det at atferdsproblemer også kan påvirke skolegangen til barnet (Malecki & Elliot, 2002, sitert i Yoon, 2018, s. 443). Dette tror jeg kan være fordi barnet kan streve med konsentrasjonen og mulig lett ty til aggresjon når barnet ikke kjenner på mestringsfølelse. I artikkel 2 beskriver Lukas at han måtte gå fjerde klasse om igjen. Lukas beskriver hvordan hans barndom preget av vold gikk utover hans skolegang. Lukas beskriver at han var så sliten og trøtt at han ikke klarte å følge med på skolen, og fikk derfor ikke med seg hva lærerne pratet om i timene (Kirkengen, 2017, s. 20). 369-003C

I artikkel 3 påpekes det at hvis barnet strever med skolegangen, kan dette også ha en negativ konsekvens for det sosiale samspillet da skolen er en viktig arena for barns utvikling (Kim & Cicchetti, 2010, sitert i Yoon, 2018, s. 443). Som nevnt i kapittel 5.1.1 blir barnets utvikling også formet av miljøet rundt seg og andre jevnaldrende eller voksne, ikke kun av tidligere negative erfaringer (Sroufe & Rutter, 1984, sitert i Yoon, 2018, s. 443). Det betyr at barn som for eksempel opplever fysisk vold i barndommen kan utvikle seg i forskjellige retninger på grunnlag av hvilke beskyttelsesfaktorer de har hatt rundt seg. Barn med gode beskyttelsesfaktorer kan utvikle positiv atferd over tid, selv om de ikke har hatt trygge og kjærlige omsorgspersoner (Yoon, 2018, s. 444).

5.2 Omsorgsperson som beskyttelsesfaktor

Barn står i en større risiko for negativ utvikling, hvis de ikke oppnår en trygg tilknytning og blir utsatt for fysisk vold i nære relasjoner som nevnt i kapittel 2.0. I artikkel 3 skriver Yoon (2018) at hvis begge foreldrene til barnet utøver vold, har barnet trolig ikke har en trygg base hjemme. Er det derimot kun far som er voldelig, kan mor bli en beskyttelsesfaktor. Morens egenskaper og livskvalitet utgjør en stor betydning for om hun kan bli en støtte for barnet. Videre i artikkelen nevnes det at mor ikke automatisk blir en beskyttelsesfaktor kun på grunnlag av at hun ikke utøver vold. Hvis moren er deprimert, rusmisbruker eller sliter med andre psykiske lidelser kan dette utgjør enda en risiko for barnet. Dersom moren gir barnet trygghet og omsorg kan dette innebære at hun kan bli en beskyttelsesfaktor for barnet (s. 444-445). Barnet kan derfor utvikle en trygg tilknytning, selv om barnet lever med vold i hjemmet. Kvello (2015) påpeker at det likevel ikke er sikkert at mor som beskyttelsesfaktor er nok til å jevne ut skaden risikofaktoren, altså far, utgjør (s. 246-247). Jeg tenker at det vil medføre mindre skade for

barnet, hvis ikke begge foreldrene er voldsutøvere. Dermed har barnet én omsorgsperson i hjemmet å søke trøst hos, som jeg tror kan bidra til trygghet for barnet. Yoon (2018) skriver i artikkel 3 at hvis mor klarer å skjerme barnet for reviktimisering, kan det bli en positiv konsekvens i forhold til barnets atferdsproblemer, tilknytning og trygghet over tid (s. 449).

Hvis volden fra den ene forelderen skjer gjentatte ganger og utgjør stor skade, er jeg usikker på om moren sin omsorg er tilstrekkelig til at barnet skal kjenne på trygghet. I artikkel 3 står det at barn som blir kronisk mishandlet står i større fare for skjevutvikling samt atferdsproblemer (Yoon, 2018, s. 449). Barnet vil trolig være på vakt, og leve i frykt for at volden kan komme til uttrykk igjen. Dette er en stor belastning for barnet, og vil sannsynligvis påvirke barnets relasjoner til mennesker senere i livet. I artikkel 1 av Bersvendsen og Hauge (2018) påpeker de at barn lever i frykt, også i de periodene volden ikke finner sted. Dette kommer også frem i historiene til intervjuobjektene som forteller hvordan de alltid prøvde å forhindre nye voldsepisoder. Når barna lærer seg å bli oppmerksomme på subtile signaler gir dette et sterkt inntrykk av at de er utrygge i deres eget hjem (s. 99). Flere av intervjuobjektene i artikkel 1 og 2 ble utsatt for vold fra én av omsorgspersonene, vanligvis faren. I artikkel 1 av Bersvendsen og Hauge (2018) forteller noen av intervjuobjektene at de sammen med familien prøvde å forhindre at det oppstod en voldsepisode (s. 105). Det «positive» med at kun én av foreldrene utøver volden, mener jeg kan være at barnet har resten av familien som støtte. Barnet kan føle seg mindre alene, da familien samarbeider før og etter en voldsepisode. Igjen er det usikkert om denne beskyttelsesfaktor kan bidra til resiliens hos barnet, da risikofaktoren kan trumfe beskyttelsesfaktoren.

Øverlien (2012) påpeker hvis far også utøver vold mot mor, er det stor risiko for alvorlige atferdsmessige og psykologiske utfordringer. Dersom voldsutøver kun utøver vold mot barnet, blir barnet utsatt for én form for vold. Hvis voldsutøver utøver vold mot både mor og barn, blir barnet utsatt for to former for vold (s. 46). I artikkel 1 står det at barn opplever volden med alle sine sanser; de ser, hører og kjenner på stemningen i hjemmet. Barn blir dermed i større grad påvirket av partnervold enn tidligere antatt. Å oppleve vold fra en «avstand» kan være like skadelig og skremmende for barnet (Bersvendsen & Hauge, 2018, s. 98). Som beskrevet i kapittel 2.1 er det høyere risiko for negative konsekvenser dersom barnet blir utsatt for flere

former for omsorgssvikt (Kvello, 2015, s. 163). Det er derfor flere faktorer som spiller inn på spørsmålet om én omsorgsperson er god nok beskyttelsesfaktor. Slik jeg tolker det kan mor være en beskyttelsesfaktor, men det kommer an på hvor stor risiko far utgjør.

5.3 Barns håndtering og reaksjoner på volden

Flere av intervjudeltakerne i artikkel 1 og 2 forteller at de ble utsatt for flere typer vold, som seksuell vold, psykisk vold, materiell vold og fysisk vold. Kvello (2015) påpeker at flere av disse undergruppene overlapper hverandre, for eksempel vil barn som blir utsatt for fysisk vold sannsynligvis også kjenne på psykisk vold (s. 331). Det at barnet venter på at volden skal forekomme og lever i frykt kan ses på som psykisk vold (s 163). I artikkel 1 av Bersvendsen og Hauge (2018) beskriver de hvordan flere barn kunne oppleve volden som noe normalt. Intervjudeltakeren Sebastian fortalte at etter en voldsepisode lot han og familien som ingenting hadde skjedd. Dette var en underforstått enighet i familien der de forsøkte å normalisere stemningen i hjemmet og ikke prate om hva som hadde skjedd (s. 105). Problemstillingen i oppgaven er altså hvilke konsekvenser opplever barn som har blitt utsatt for fysisk vold i nære relasjoner. Jeg mener at barns håndtering og reaksjoner på volden kan ses på som en forsvarsmekanisme, som vil si at konsekvensen er at barna tilpasser seg volden som beskrevet i kapittel 2.1. Ved å bruke normaliseringsstrategien slipper barna å snakke om det vonde som nettopp skjedde, som kan være sårt å prate om. Dette kan på en måte ses på som positivt da barna tilsynelatende klarer å leve normalt og «glemme» det som har skjedd. På den andre siden har barnet blitt utsatt for vold, noe som kan bli en stor belastning over tid til tross for barnet prøver å normalisere atferden til omsorgspersonen(e). Bersvendsen & Hauge (2018) påpeker i artikkel 1 at denne strategien vil viske ut grensene mellom hverdag med og uten vold. Til slutt kan volden bli en vanlig del av hverdagslivet, som igjen blir en del av barnas utviklingsprosess. Dette kaller forfatterne for kontinuerlig normaliseringsarbeid (s. 106-107).

Jeg tror også at det er lettere for barnet å videreføre volden hvis han eller hun blir lært opp til at dette er normaliteten. I artikkel 2 skriver Kirkengen (2017) om en voldsutsatt gutt som selv begynte å utøve vold når han ble eldre (s. 20). Yoon (2018) skriver i artikkel 3 at barn blir formet av samspillet mellom omsorgspersonene sine og miljøet rundt seg (s. 443). Ut fra denne tankegangen er det mulig å tolke det som at gutten i artikkel 2 har blitt lært opp til at vold er

normalt og derfor viderefører volden. Hvis barnet forstår konsekvensene og skadene volden forårsaker, er det mulig at barnet ikke hadde videreført volden i voksen alder. Dette medfører at volden i hjemmet ikke blir normalisert som en «vanlig hverdagslig situasjon».

Andre forsvarsmekanismer barna brukte for å håndtere volden var å skjerme seg for volden, spille høy musikk eller gå mellom omsorgspersonene ved voldsepisoder skriver Bersvendsen og Hauge i artikkel 1 (2018, s. 99). Jeg tenker at disse strategiene både kan være positive og negative. Det at barnet skjermer seg for volden kan være positivt da barnet ikke ser volden mellom foreldrene. Likevel blir barnet påvirket av volden i hjemmet, selv om barnet ikke ser det med egne øyne. Som beskrevet i kapittel 2.1 vitner barnet volden med alle sine sanser, de kjenner på stemningen, hører volden og kan observere knuste gjenstander og blåmerker på omsorgspersonen i etterkant av episoden. Det samme gjelder strategien om å spille høy musikk. De slipper å se og høre volden der og da, men barnet blir likevel påvirket av voldsepisoden.

Artiklene beskriver hvordan barna reagerer ulikt på vold i nære relasjoner. For eksempel i artikkel 1 og 2 blir det beskrevet hvordan barna trøstet mor etter en voldsepisode eller prøvde å beskytte moren før og under voldsepisoden. I artikkel 1 skriver Bersvendsen & Hauge (2018) at flere barn forsøkte å trøste mor ved å gi råd og støtte i sammenheng med voldsepisodene (s. 99). I artikkel 2 beskriver Lukas i intervjuet at han løp ut i trappen og ropte på hjelp når faren utøvde vold mot mor (Kirkengen, 2017, s. 20). Artikkel 3 beskriver at en beskyttelsesfaktor som kan fremme barnets utvikling er empati hos barnet (Yoon, 2018, s. 449). Gjennom intervjuene i artikkel 1 av Bersvendsen og Hauge (2018) viser barna empati overfor mor, hvilket kan bidra til resiliens hos barnet (s. 99). Jeg mener at empati er en god egenskap hos barnet, men det kan tenkes at voldsutøver kan bli mer agitert hvis barnet «blander» seg inn i voldsepisoden. Den negative konsekvensen kan være at far begynner å utøve vold mot både mor og barnet.

5.4 Konsekvenser av mangel på sosialt samspill

Mennesker er sosiale vesener som har behov for sosialt samspill. Yoon (2018) skriver i artikkel 3 at dette kan være vanskelig for mishandlede barn, da de kan streve med det sosiale (s. 443). Det kan tyde på at mishandlede barn har underliggende mangler på sosiale ferdigheter og lav

kognitiv kompetanse. Som nevnt i kapittel 2.5 skriver Dybsland at barn med atferdsproblemer kan bli mistolket og oppleves skremmende for andre barn og voksne. Atferdsproblemer kan komme til uttrykk som aggresjon, som trolig vil påvirke det sosiale samspillet (2019, s 34). Min tolkning er at konsekvensen av mangel på sosialt samspill på grunn av atferdsproblemer er at barna kan havne utenfor fellesskapet, og de kan i verste fall bli marginalisert. Mangelen på sosial og kognitiv kompetanse mener jeg også kan bidra til at barn havner i risikofylte miljøer og utvikler «negative» vennskap. Yoon (2018) påpeker i artikkel 3 at hvis et barn havner i dårlige miljøer kan dette ses på som en risikofaktor (s. 445). Etter min forståelse handler dette om at barnet kan bli påvirket av miljøet og jevnaldrende til å gjøre valg som får negativ konsekvens for barnets utvikling. Det kan for eksempel være at barnet begynner med rusmidler, kriminalitet, skolefravær og eskalerer atferden sin.

Det påpekes også i artikkel 1 at det kan oppstå relasjonelle vansker hos barn som har blitt utsatt for negative barndomsopplevelser (Edwards mfl., 2003, sitert i Bersvendsen & Hauge 2018, s. 99). I artikkel 2 av Kirkengen står det at en av årsakene til at voldsutsatte barn kan ha et lite nettverk kan være at barna ikke tør å ta med seg venner hjem. Lukas forteller i et intervju at han løy til moren sin om at han skulle på overnatting hos en venn (s. 20). Årsaken til løgngen tolker jeg som at Lukas hadde behov for et pusterom, og for å komme seg vekk fra volden hjemme. Lukas hadde ingen venner han kunne overnatte hos, da det var normalt å bytte på hvor man sov, men ingen kunne noen gang komme hjem til Lukas. Her får vi en beskrivelse av hvordan Lukas sitt sosiale nettverk blir mindre fordi han ikke kan ha med venner hjem. Dersom det ikke forekom vold i hjemmet, kunne Lukas ha opprettholdt sine relasjoner med jevnaldrende og hatt overnattingsbesøk hjemme. Videre skriver Kirkengen (2017) at Lukas endte opp med å overnatte i trappeoppganger, containere og garasjer for å komme seg vekk fra volden (s. 20).

Det er derimot ikke slik at alle voldsutsatte barn har vanskeligheter med det sosiale samspillet. Artikkel 1 beskriver hvordan barna ble oppmerksomme på sinnstilstanden til voldsutøveren og på stemningen i hjemmet (Bersvendsen & Hauge, 2018, s. 102-103). Etter min tolkning kan dette tyde på at voldsutsatte barn er flinkere til å tilpasse seg stemningen rundt seg, da de er vant med til å leve i en uforutsigbar hverdag. Dette mener jeg kan ses på som en positiv konsekvens da de muligens er flinkere til å tilpasse seg andre jevnaldrende og deres ønsker. Det kan igjen ses på som en risiko hvis barna havner i et negativt miljø.

En beskyttelsesfaktor som kommer frem i artikkel 3 av Yoon (2018) er barnets prososiale ferdigheter. Prososiale ferdigheter vil si at barnet har gode sosiale ferdigheter, for eksempel god selvkontroll, samarbeidsvilje og ansvarsfølelse. Disse ferdighetene kan bidra til at barnet oppnår resiliens over tid. Barn som viser god atferd og sosial kompetanse til tross for volden barnet har blitt utsatt for kan få færre atferdsproblemer (Lansford et al., 2006, Shonk & Cicchetti, 2001, sitert i Yoon, 2018, s. 444). Yoon (2018) skriver i artikkel 3 at barn med prososial atferd har lettere for å samhandle med andre voksne og jevnaldrende, da de fremstår som høflige og snille. Barnet kan på grunnlag av beskyttelsesfaktoren oppnå gode vennskap, som igjen kan ses på som en ny beskyttelsesfaktor for barnet (s. 444). Det er også mulig å diskutere om dårlig vennskap er bedre enn ingen vennskap. Tjersland et al., (2010) påpeker at alle mennesker har behov for tilknytning og tilhørighet i et fellesskap. Mange voldsutsatte barn kan kjenne på ensomhet og føle at de ikke «hører» til noen plass. Rus- og kriminalitetsmiljøer er muligens de eneste miljøene der de føler en viss tilhørighet og hvor de blir godkjent av fellesskapet (s. 188). Videre skriver Tjersland et al., (2010) at denne tilhørigheten trolig vil bli en belastning over tid (s. 188). Min tolkning er at dårlige miljøer og «negative» jevnaldrende peker mer mot en risikofaktor enn en beskyttelsesfaktor i lengden. På den andre siden kan det ses på som en beskyttelsesfaktor da Yoon (2018) påpeker i artikkel 3 at vennskap kan bidra til at barnet trives mer på skolen. Videre står det at en beskyttelsesfaktor er at barnet har andre jevnaldrende å være sammen med, og er en del av fellesskapet (s. 444).

5.5 Alder og type mishandling

I artikkel 3 av Yoon (2018) står det at flere studier har undersøkt om det finnes sammenheng mellom alder og type mishandling når det gjelder i hvor stor grad barnet blir påvirket. Studiene viser at hvilken type mishandling barnet blir utsatt for trolig har betydning for barnets videre utvikling (s. 443). Forskning viser at det er høyere risiko for atferdsproblemer hos barn som har blitt utsatt for fysiske og seksuelle overgrep (Kim et al., 2019, sitert i Yoon, 2018, s. 443). Etter mitt syn har alderen på barnet en betydning for videre utvikling. Yoon (2018) skriver i artikkel 3 at det foreligger blandende meninger om denne påstanden. Noen studier påpeker at alderen til barnet ikke hadde signifikant sammenheng med atferdsproblemene til barna. Andre studier beskriver derimot at barn som blir utsatt for mishandling før de er fem år, har en høyere risiko for å utvikle atferdsproblemer (Kim et al., 2009, Proctor et al., 2010, Keiley et al., 2001 sitert i

Yoon, 2018, s. 444). Artikkelen skrevet av Bersvendsen & Hauge (2018) bekrefter at barnets alder påvirker hvordan barnet reagerer og opplever volden. De skriver også at alvorlighetsgraden, hvilken type vold, hyppighet, hvilken oppfølging og hjelp barnet får påvirker voldens skadeomfang (s. 98). Vold kan oppleves skremmende for alle barn, men etter min oppfatning kan de negative konsekvensene bli større for de minste barna da de trolig blir mer påvirket. Små barn har ikke utviklet den samme forståelse som eldre barn har, og volden kan derfor virke enda mer skremmende og uforutsigbar. Heltne & Steinsvåg (2011) påpeker at volden i nære relasjoner rammer de svakeste i familien først (s. 23). De «svakeste» i familien, kan etter min tolkning beskrives som de yngste barna. Barn er sårbare, da de fortsatt er under utvikling og er avhengige av trygge oppvekstvilkår. På tross av at jeg tror at de yngste barna vil oppleve større skadeomfang, vil det være en traumatisk belastning for alle mennesker å bli utsatt for vold. Den negative konsekvensen av volden kan gi både fysiske og psykiske skader.

6.0 AVSLUTNING

Problemstillingen som ble stilt i denne oppgaven var: Hvilke konsekvenser opplever barn som har blitt utsatt for fysisk vold i nære relasjoner?

Formålet med oppgaven var å få mer kunnskap om og større innsikt i hvor alvorlig det kan være for barn å bli utsatt for fysisk vold i nære relasjoner. Gjennom denne oppgaven har jeg forstått at det er flere forhold som påvirker hverandre, både positivt og negativt. Dersom jeg hadde hatt mulighet til å arbeide mer med temaet ville det vært spennende å bruke kvalitativ metode. Gjennom denne metoden kunne jeg fått en bredere forståelse da jeg hadde fått innsikt i menneskelige erfaringer, opplevelser og tanker om volden (Thidemann, 2020, s. 76). Årsaken til at litteraturstudie ble valgt i denne oppgaven var grunnet tidspress. Jeg ser for meg at det hadde vært tidskrevende å finne intervjuobjekter, da jeg ikke har kjennskap til noen fra før av. Det hadde også vært spennende å undersøke om det finnes statistikk på hvor mange barn som utvikler helseskader etter å bli utsatt for vold i nære relasjoner. Igjen tror jeg det er krevende å få nøyaktig statistikk, da det trolig finnes mange barn som lever med vold i hjemmet uten å bli oppdaget.

Opgaven mener jeg inneholder relevant teoretisk kunnskap, noe som jeg vil se på som en positiv faktor. Artikkel 3 av Yoon (2018) handler om beskyttelsesfaktorer hos mishandlede barn, noe som har styrket drøftingskapittelet mitt. Uten denne artikkelen hadde jeg strevet med å drøfte konsekvenser av volden. Svakheten i oppgaven kan være at jeg ikke kom frem til et konkret svar på problemstillingen.

Konklusjonen jeg kom frem til er at konsekvensene av vold i hjemmet varierer mye fra barn til barn. Variasjonen er stor da det er flere forhold som spiller inn på hvor alvorlige konsekvensene blir, som for eksempel barnets alder og egenskaper, beskyttelsesfaktorer og risikofaktorer rundt barnet. Det er forsket på at barn som blir utsatt for fysisk vold i nære relasjoner kan utvikle flere helseskader både fysisk og psykisk (Kvello, 2015, s. 239). Det jeg ønsker å påpeke er at selv om det er mange faktorer som spiller inn på alvorligheten for konsekvensene, er det likevel en stor belastning for barn å bli utsatt for fysisk vold i nære relasjoner. Etter mitt syn er det viktig at voksne får mer kunnskap om dette temaet, slik vi lettere kan oppdage volden og gi den rette hjelpen til barna.

LITTERATURLISTE

* = **Selvvalgt pensum**

Bersvendsen, A. & Hauge, M.-I. (2018). «Da skjønte jeg at nå smeller det snart»: Voksne som opplevde vold i barndommen ser tilbake. *Norges Barnevern*, 95(2-3), 96,109.

<https://doi.org/10.18261/ISSN.1891-1838-2018-02-03-03>

Cater, Å. K. (2010). Perspektiver på kunnskap om støtte til barn som har opplevd vold. I M. Eriksson, Å. K. Cater, G. Dahlkild-Öhman & E. Näsman (Red.), *Barns stemmer om vold: Å tolke og forstå* (s. 188-205). Gyldendal Akademisk * **17 sider**

Dahl, N, C. & Sørensen, D. (2019). Mennesker med kognitive funksjonsnedsettelse og problematisk eller skadelig seksuell atferd. I O.G. Lillevik, J. S. Salamonsen, & I. Nordhaug (Red.), *Vold i nære relasjoner: Diskurser og fenomenforståelse* (s. 69-89). Gyldendal Akademisk ***20 sider**

Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7.utg.). Gyldendal Akademisk * **272 sider**

Dybsland, R. (2019). Samtaler med barn når vi er bekymret. I O.J. Lillevik, J. S. Salamonsen, & I. Nordhaug (Red.), *Vold i nære relasjoner: Diskurser og fenomenforståelse* (s. 26-40). Gyldendal Akademisk * **14 sider**

Forandringsfabrikken. (u.å.). Ideen. Hentet 20. januar 2023 fra

<https://forandringsfabrikken.no/om-ideen/>

Frønes, I. (2010). Kunnskapssamfunn, sosialisering og sårbarhet: Om utvikling og barnevern under kunnskapssamfunnets betingelser. I E. Befring, I. Frønes. & M.-A. Sørli. (Red.), *Sårbare unge: Nye perspektiver og tilnærminger* (s. 31-45). Gyldendal Akademisk * **14 sider**

Grøholt, B., Garløy, I., Weidle, B. & Sommerschild, H. (2015). *Lærebok i barnepsykiatri* (5.utg.). Universitetsforlaget

- Hart, S. & Schwartz, R. (2009). *Fra interaksjon til relasjon: Tilknytning hos Winnicott, Bowlby, Stern, Schore & Fonagy*. Gyldendal Akademisk * **36 sider**
- Heltne, U. & Steinsvåg, P. Ø. (Red.). (2011). *Barn som lever med vold i familien: Grunnlag for beskyttelse og hjelp*. Universitetsforlaget * **14 sider**
- Håkonsen, K. M. (2014). *Psykologi og psykiske lidelser* (5.utg.). Gyldendal Akademisk * **17 sider**
- Kirkengen, L. A. (2017). Diagnose: barndomsforgiftning. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, 14(1), 16-24. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-3010-2017-01-03>
- Kvello, Ø. (2015). *Barn i risiko: Skadelig omsorgssituasjoner* (2.utg.). Gyldendal Akademisk ***188 sider**
- Lillevik, O. G. (2019). Fenomenforståelse- vold i nære relasjoner. I O.G. Lillevik, J. S. Salamonsen, & I. Nordhaug (Red.), *Vold i nære relasjoner: Diskurser og fenomenforståelse* (s. 13-25). Gyldendal Akademisk ***12 sider**
- Mevik, K., Lillevik, O. G. & Edvardsen, O. (2016). Innledning, I K. Mevik, O. G. Lillevik & O. Edvardsen (Red.), *Vold mot barn: Teoretiske, juridiske og praktiske tilnærminger* (s. 13-16). Gyldendal Akademisk * **3 sider**
- Moen, L. H., Bergman, S. & Øverlien, C. (2018). *Forebyggende tiltak mot vold i nære relasjoner; Kartlegging av kunnskap for veien videre* (Rapport nr. 2). Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
https://www.nkvts.no/content/uploads/2018/06/Rapport_2-18_Forebyggende-tiltak.pdf?fbclid=IwAR0lW_JAXoBH1X13QDVpiOvfkc6P44PEHiHapABZ-sky1-f9Jd6d3mpJMPg * **24 sider**
- Powell, B., Cooper, G., Hoffman, K. & Marvin, B. (2015). *Trygghetssirkelen: En tilknytningsbasert intervensjon*. Gyldendal Akademisk * **23 sider**

Silkoset, R., Olsson, U. H. & Gripsrud, G. (2021). *Metode, dataanalyse og innsikt* (4.utg.). Cappelen Damm Akademisk * **23 sider**

Stiftelsen Tryggere. (u.å.). *Vold*. Hentet 26. januar 2023 fra <https://tryggere.no/vold/>

Thidemann, I-J. (2020). *Bacheloroppgaven for sykepleierstudenter: Den lille motivasjonsboken i akademisk oppgaveskriving* (2.utg.). Universitetsforlaget ***128 sider**

Tjersland, O. A., Engen, G. & Jansen, U. (2010). *Allianser: Verdier, teorier og metoder i miljøorientert terapi med barn og unge*. Gyldendal Akademisk

Yoon, S. (2018). Fostering Resilient Development: Protective Factors Underlying Externalizing Trajectories of Maltreated Children. *Journal of child and family studies*, 27(2) 443-452. <https://doi.org/10.1007/s10826-017-0904-4>

Øverlien, C. (2012). *Vold i hjemmet: barns strategier*. Universitetsforlaget * **128 sider**

Selvvalgt pensum: 933 sider